

[Priskuranter]; [Rekommendationer] - 6

A.W. Friestedts tekniska fabrik

Vardagstryck Affärstryck 1800-tal 8:o

Prislista

öfriga fabrikater.

Åkerbenmjöl	pr	ctr	7.50
Bensuperfosfat	»		7.20
Benkol	»		13.00
Bensvärta	»		12.00
Björkkol	»		8.00
Maskintalg	»		30.00
Vagnsmörja	»		15.00

A. W. Friestedt.

Att här förklara hvarför kalksalter bör gifvas är för vidlyftigt, men det bör vara nog för Eder att veta, att djurkroppen ständigt förygas och slädes afven bensämslen. Den släses och det, som är öfverblifvit och förläp, bortföres utur kroppen, dels med spjilningen, dels med urinen; det bortfödda måste i sin ordning ersättas af nya, friska ämnen.

Delta om behandlingen i ladaugen. En mera vigtig åtgärd återså, och denna består deri, att landbrukaren förser åkern med sådana beständigheter, som saknas i jorden. Till de behållande ämnena bör framför allt fosforsur kalk, kalk och natron, och sådana salter kunna tillföras växterna afven på det sätt, att de användas såsom bigödningsämnen på åkern. Förtrickadens bör man använda dessa bigödningsämnen på mossjord, men afven på gammalt åker, emedan denna senare under en följd af år väl lemnat från sig, men ej återkommit några af de för växtlivet så afgjord nödvändiga salterna. Att här bestämma mängden, som bör tilläggas till jorden, är svårt, men i allmänhet är tillräckligt använda 3 å 4 centner benmjöl eller 5 å 6 centner superfosfat pr tunnland. — De rikaste skördar och de vackraste djur skola blifva frukterna af jordens behandling på ofrannamnda sätt.

Såsom allmän regel måste iakttagas, att blandningen af foderbenmjölet i början verkställas i små portioner tillis kreaturen blifvit vana; eller som är lättast blanda Kraftmjölet på en spanmålsholten eller i en foderlär med cirka 5 å 10 skålp, till hvarje kub-fot. För gäss, ankor och höns är det mycket fördelaktigt under värpningsstiden.

FODER-TABELL

FÖR

Ångprepareradt Foderbenmjöl

(Kraftmjöl).

Mjölet blandas väl med sörfoder eller mjöldryck; till en början gifves litet, men ökas sedermera. Kraftmjölet blandas lättast å en spanmålsbotten eller i en foderlär. Till en tunna gröpe om 200 @ tages först 15, sedan 30 till 50 @. För gäss, ankor och höns användes det blandadt med kli och under värpningen visar det ett vackert resultat.

		Pr dag
Arbetshästar		
Dragoxar	6 matskedar eller	50 ort
Mjölkkor		
Ungghästar	4 d:o »	20 »
Kalfvar		
Svin	2 d:o »	10 »
Gäss		
Ankor		
Höns		

Pris 10 Kronor pr centner.

utfooding med blifvit bergadt foder eller sådant som skördats från mossar, kärr eller sankar ängar och sådana från kalkfattig jord, brist på rörelse, brist på sitta, d. v. s. sådana salter som bigdrage till danande af benstenmen i djurens kropp och till bildande af muskler och vifvader samt kraftigt blod. Med ett ord: ofröstandig hushushushush.

Behandling.

Bättre skötsel är hvarvansk: redan vid början af stallfoodingen begynnas dermed. At djuren gifves god, välberzadt foder, karnfoder, raps- och linfrökakor; de böra vattnas trenne gånger dagligen; ladaugen renvåltras; all spjilning utföres trenne gånger dagligen och urinen skall likaledes föra utom ladaugen. Försörgerhaggar upphängas och försier instillas för insjippande af sol eller dagljus. Djuren rylvas en gång dagligen, och utsläppas ämnasstone två gånger i veckan för erhållande af rörelse. Under de kalla vinterdagarna bör vatten bet bidras kyligt. Behålla djuren ofrannamnda skötsel, så behöfvs ej några andra medel; men som det i synnerhet efter torra somrar är förhållande, att fodret dels är knäppt och dels är svagt, d. v. s. de för gräsväxt erforderliga salterna, som finnas i jorden, ej lösas deri och följkliken ej kunna upptagas af växterna, fodret derför bör förbättras med artföda medel, och för detta ändamål får jag föreslå Eder att dagligen gifva djuren, så väl sommar- som vinterdagar, intill dess att Eder åkern och ängar, kärr och mossar hunnit försättas i det sticket, att de gifva mycket kraftigt samt välberzadt foder, gifva dem, säger jag, benmjöl, krita, salt eller fosforsur kalk. Man gifver ett eller några af dessa ämnen i följande ord: **Ångprepareradt Foderbenmjöl (Kraftmjöl)** från 2 till 6 matskedar för kor och från 1 till 4 matskedar för kalvar. Benmjölet blandas med sörfoder eller mjöldryck. **Pris** för 1 centner **Prepareradt Foderbenmjöl** är 10 Kronor eller 10 öre pr skålp, eller 2 öre för 20 ort benmjöl pr dag. Om sådant mjöl användes i följande med hafve eller kornmjöl, t. ex. från 1 till 5 skålp, mjöl med 50 å 20 ort benmjöl pr dag, så ersätter benmjölet en betydlig del af de i fodret saknade salterna. Det bidrager till bildande af benstenmen och öfriga organiska kroppsdelar. Djuren få ett bättre utseende, åta efter hand bättre och bättre och snart med begjirighet alla närtriga foderslag. Lusten att förtära annat än verkligt foder försvinner mer och mer och slutligen helt och hållet efter ett halft års fodring med benmjöl, hvarvid det skulle synas som om man kunde upphöra med tillhandtagningen af benmjöl till fodret, men detta får ej ske, ty om orsaken, brist på kalksalter i blodet och fodret, förhålls, så uppkommer sjukdomen å ny.

Att här förklara hvarför kalksalter bör gifvas är för vidlyftigt, men det bör vara nog för Eder att veta, att djurkroppen ständigt förygas och slädes afven bensämslen. Den släses och det, som är öfverblifvit och förläp, bortföres utur kroppen, dels med spjilningen, dels med urinen; det bortfödda måste i sin ordning ersättas af nya, friska ämnen.

Delta om behandlingen i ladaugen. En mera vigtig åtgärd återså, och denna består deri, att landbrukaren förser åkern med sådana beständigheter, som saknas i jorden. Till de behållande ämnena bör framför allt fosforsur kalk, kalk och natron, och sådana salter kunna tillföras växterna afven på det sätt, att de användas såsom bigödningsämnen på åkern. Förtrickadens bör man använda dessa bigödningsämnen på mossjord, men afven på gammalt åker, emedan denna senare under en följd af år väl lemnat från sig, men ej återkommit några af de för växtlivet så afgjord nödvändiga salterna. Att här bestämma mängden, som bör tilläggas till jorden, är svårt, men i allmänhet är tillräckligt använda 3 å 4 centner benmjöl eller 5 å 6 centner superfosfat pr tunnland. — De rikaste skördar och de vackraste djur skola blifva frukterna af jordens behandling på ofrannamnda sätt.

Såsom allmän regel måste iakttagas, att blandningen af foderbenmjölet i början verkställas i små portioner tillis kreaturen blifvit vana; eller som är lättast blanda Kraftmjölet på en spanmålsholten eller i en foderlär med cirka 5 å 10 skålp, till hvarje kub-fot. För gäss, ankor och höns är det mycket fördelaktigt under värpningsstiden.

FODERBENMJÖL,

ett nu mera allmänt känt och efterfrågadt medel mot benröta och benskörhet hos kreatur.

Tillverkas och säljes i parti hos undertecknad samt hos herrar Apotekare i landsorten.

A. W. Friestedt
Stockholm.

Fabrik: Hornstullsgatan 8.

Bontor: Munkbrogatan 4.

— * —

Telefonnummer: 587. Telegrafadress: Friestedt.

Obs. å andra sidan stående.

STOCKHOLM, CENTRAL-TRYCKERIET.

Ångprepareradt stoffint FODERBENMJÖL (Kraftmjöl)

till utfodring åt kreatur.

För att ådageliggöra att detta Foderbenmjöl, nu men allmänt känt, för-
enar fördelarne af ett billigt pris med den största möjliga nytta för det dermed
åsyftade ändamålet och för att åskadliggöra dess användande eller utfodrings-
sättet, hänvisas till Kgl. Landbruks-Akadens Tidskrift för 1862, första häftet, sid.
25; för 1863, tionde häftet, sid 470; för 1867, fjunde häftet, sid, 256; för
1877, första häftet, noten sid. 47; och meddelas härej emte några utdrag ur samma
Akademi's uttalande genom dess Agriculturnemist Herr Professorn och Riddaren
A. Müller.

»Som dock Benmjöl vid utfodring är någonhing alldeles nytt för Sverige och äfven i Tysk-
land först för så sedan börjat tillverkas, torde vara skäl att ytta sig om den nytta och be-
tydelse, som Herr Friesledts fabriktion bör kunna vinna i Sverige.

»Genom vetenskapliga undersökningar hafva och Herr Bischoff och Voet utrönat, att
bebrukskäta närmaste förvalningsprodukt, nemligen lim, egger vid lika rättnadshat minst en tredje-
del af fettfritt födoämne. Hvar åter beträffar bonens mineraliska beständdelar, så hafva vi här
onödt att fasta oss vid den fosforsyrlie kalien; om den somre erhåndes uti de vegetabiliska
födoämnen, skulle ej heller den animaliska organismen ega något byggnadsmateriel för ben-
stommen. Att organismen af henn inledysyn kan utöfver den med växtstoffsans (och animalisk
föda) inlärnt förenade fosforsyrlie kalien assimilera stann, då den tillstånds födan i form af en
fin fällning, eller såsom sikadt Benmjöl, har nyigen blifvit bevisadt på två tyska agriculturn-
kemiska försöksanstalter genom Herrar J. Lehmann & Ph. v. Gohren.

»Eluru det ej gifves någon växt- eller djurmel, som icke innehåller fosforsyrlie kalk, och
eluru således ej någon animalisk organism behöfver sig i fullkomlig saknad deraf, så synes den
dock som ofäst sakna en tillräcklig mängd eller ämshustone den behöfliga quantiteten af detta ämne.

»Förhållandet gestaltar sig likväl helt annorlunda i den mån vitan anspråk på kreaturans
afkastning öfversliga naturans naturliga krafttyttning eller stofproduktion; och dess anspråk äro
genaka stora, då man nu mera påtrunkar annan afkastning af kreaturen än blod och hart gödskel.
En kimplöpare eller dragares benbyggnad måste vara utstätt för en betydlig afnödning i jonn-
förelse med den hos en lönst betande häst: en mjölk-ko, som i 9 kanor mjölk dagligen för-
lovar 25 ort fosforsyrlie salter, kan naturligtvis ej nöja sig med de 40 ort, som finnas ut 100
skålp, gris, harned en teke mjölkande ko ut naturligtvis föder sig förtärlig, utan att
hemfatta åt den i ladingårder allt för väl kända benskötheten.

»För att till en mjölk-ko ersätta den dagliga förtusten af 25 ort fosforsyrlie kalk, erfor-
dvas i det närmaste $\frac{1}{2}$ skålp, ångskott Benmjöl, hvilken mängd torde kunna anses för det största,
som vid eljest väl ordnad utfodring bör gifvas åt mjölk-ko; hos andra djur är behöfvat mindre,
för hastar möjlighets $\frac{1}{4}$ skålp, för fölningar och kalvar äro måhända redan $\frac{1}{6}$ skålp, eller,
eller Hov Priesters stätt att rikna, 4 rögade maktkedar tillfylles. Jag förutser, att ej några
praktiska landbrukare ännu öfvertrå sig till Foderbenmjölets regelmässiga användande genom min
agrikultur-kemiska delaktion; de skola fordn faktisk bevisning för Benmjölets nytta och till och
med genant för dess oskadlighet. Denna senare önskan tror jag mig med lättast kunna uppfylla.
Vid den ytterst fina beskattheten, som endast kan äfveghingars eller förvalningens äng-
skoning, har man af Benmjölet ej att befara, att det skulle mekaniskt besvärta matanmålning-
organerna, såsom det väl på betänklighet sätt lät hander genom det vanliga Benmjölets spetsiga
skärfvor. Lika oskadligt är Foderbenmjölet till sina kemiska beständdelar.

»Icke heller har man någonstän hart tolos om kreaturans insjuknande till följd af för-
terat Foderbenmjöl på de fabriksa ställen, der sådant beognats.

»I Tyskland har man sedan cirka 6 år använt redan genaka betydliga quantiteter Foder-
benmjöl af den tilmärkta tillverknigen i Noabth invid Berlin, både under form af mjöl och af
skorpor, hvilka senare beredas af sammammanen hafte med tillfats af cirka 7 proc. Benmjöl.
Utom i ladingårder har det nya fodermedlet varit inofig föreräddasvis i de pennisiska stuterierna.
Man är derstädes särdeles beaktan med hastarnes utseende.

»Af Foderbenmjöl har man ej deremot att befarat någon skadlig inverkan på kreaturen,
äfven vid större doser, men allid en rikande indydelse på spiltningens godhet, som uppgäver
till minst $\frac{2}{3}$ de med inlopfet förenade utgifterna.

»Jag måste således på det liffigaste förorda hos Herrar Landbrukare att försöka Foder-
benmjölets användande vid den dagliga utfodringen.

Stockholm den 11 Oktober 1861.

Värdnens: J. Ph. Nelhorst.

ALEXANDER MÜLLER.

Häremte meddelas en uppsats, hemlad ur Sv. Landbrukssällning för 1877,
N:o 33, af Herr Veterinärakaren B. W. Klintman i Smögelbacken:

»Pa hvad sätt bör Landbrukaren söka förekomma bensköphet hos boskapen?»

Denna sjukdom, som under min snart 20-åriga verksamhet såsom veterinäraktare före-
kommit på olika ställen inom Vester-Bergslagen, särdeles inom Söderhållens och Grängsälens sock-
nar, har nästan alligen formadt stora förtuster der den uppträdd. Helt bestämdt harvri blitit
af nämnde sjukdom, och stundom hafva ett, ja flera djur, ja hela bestämningar derat gått förlö-
rade dels i följd af tillagande afmagering utan bekvärl, dels genom brott af reben eller näsöt
at de långa rötternen eller bukcken, och dels af brott esamt i ryggstriden; och elurvat el ej alla
gå förtörre på detta sätt, hafva djuren i mer eller mindre grad illandom, som härledda sig från
enahanda orsaker, hvarom sedermera skall yttras. Nu vilja vi blott påpeka, huruom nämnda
landman harvri är nödgats nödsäta flera djur, hvarom som ett antal djur mer ställas under lä-
karvård, och hvar stift det är med i fråga varande sjukdom, som först gifver sig tillkänna på
vårta, just när hvar och en vill utsläppa djuren på betet, hvilket för dem måste sökas, då ja-
dorna vid denna tid vanligen äro tömda. Sjukdomen bör således vara af stor vikt att ha känna,
i synnerhet för egare, hos hvilkas djur densamma nästan alligen förekommer; och elurvat uppfö-
lysnenhet jemnas åt alla dem, som om densamma mig rådföriga, så har dock en stor del, som
ej haft tillnöd att med tillräckligt följa de gifna föreskriftena, antingen alldeles icke följt de-
samma eller också följt dem för tve, men ett följande är glömt att undanvrida alla de orsaker,
som formelade sjukdomen, hvarfor jag, för att spjunda en allmän kännedom om densamma, velat
göra den till föremål för våra öfverläggningar vid detta möte och framdeles vill jag närmare
förklara. Idet nyare tidens åsiger om sjukdomen.

Kännetecknen. Djuren insjukna blott i lagsamt, d. v. s. illandet utvecklar sig från
början omäktligt, men senare märker man att de börja förmå, d. o. m. det bästa föder, som så
dant skulle finnas att tillgå. Djuren afmagra, ockadt hjälplig utfodring, och förtära snart helire
haln än br, halire trö, traser och ben än föder, ja, de sönderbita och förtära stora stycken af
amban, krutbor, vägar, o. s. v., de släta och stylla stycken af klottar eller vägnader, lösa sko-
sator samt ben till så stor mängd som de öfverkomma. Att förtämandet af djiffa, såsom det
synts omäktliga ämnen är ett beständigt kännetecken på sjukdomen. Att förtämandet af djiffa, såsom det
insse. Öfriga tecken äro: djuren afmagra, rörelsen är besvärlig, gången släpande, uppfästingen
siker med stor ansträngning, smärta förekommer i en eller flera leder, i synnerhet i bog- och
lårlederna, uti hvars omgivning man stundom finner lifva inflammationerisa ansättningar; kramning
förmärkes uti ledgångerna, hata på ett eller flera ben och slutligen kunna djuren ej gå stå eller
upprepa sig; vid försök att göra det senare, stå de länge på knäna, hvilket tecknar, att de lida
af inflammation i klottarna och klottlederna. Huden å hela djurets kropp är hård, torr och stift
att inhamman och vid strykning på densamma förmärkes ett knastande ljud, hvarst sjukdomen erhållit
namnet *Stergia*. Om djuren utsläppas, stå afkyrta de tillfälligen ett eller flera ben, ja, redan i
ställe inlärnt det stundom. Dessa brott träffa så väl de långa rötternen som reben, bukcken
och ryggstriden. Stundom är sjukdomen så långt avancerad, att all fysisk kräft gått förlorad,
d. v. s. djuren ega icke ens förmågan att äta af det bästa föder, de sakna blod och blodets vig-
tigaste beständdelar och i detta tillstånd förmå djuren ej längre att resa sig. Snart uppkomma
svulster i bukcken och musklerna och i skidorna som omäta beana, och vid undersökning för
hand finner man, att svulsterna äro kalla och ömma. Göres inskränking i dykter svulster, så än-
nes innt blod, utan en till färgen svartaktig, grumlig, stinkande vätska, som till större eller
mindre mängd utsläppt genom hållet. Ser man på bukvädden eller muskelvädderna, så äro
de antingen färglösa, blodomma eller svarta af börjad källblund, och ibland finner man att
nämnde väddar fullkomligt lossnat från beana. Det är beaktligt att se djurens illandom, och
en förtärlig förändrelse måste det vara för hvar och en, som vet sig har framkallat ett dykelt
onkt. Orsakerna äro vänskötsel, svält, brist på frisk luft, på vatten, ljus och närande födoämnen;